

TÜRK BASININDA TÜRKİYE'DEKİ SĞINMACILARIN EĞİTİMİ: SURIYELİLER ÖRNEĞİ

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Hakkı KAHVECİ¹, Alaaddin F. PAKSOY²

1 Dr. Öğr. Üyesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, hakkikahveci@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8578-5622

2 Doç. Dr., Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi, Basın ve Yayın Bölümü, afpaksoy@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0019-5920.

Geliş Tarihi: 30.06.2021 Kabul Tarihi: 27.09.2021 DOI: 10.37669/milliegitim.960119

Öz: Zorunlu nedenlerle kendi ülkesinden başka ülkelere göç edenlerin sayısı her geçen yıl giderek artmaktadır. Göç edenler sığınmacı statüsüyle yeni ülkede temel ihtiyaçlarını karşılama sorunları yaşarken ev sahibi toplumla da uyum sağlamaya çalışmaktadır. Sığınmacıların uyum sağlamalarında eğitim ihtiyaçlarının karşılanması ve toplumun sığınmacılara ön yargıyla yaklaşmamasının önemi çok büyüktür. Bu çalışmada Türkiye'ye gelmiş olan Suriyeli sığınmacıların eğitimiyle ilgili olarak Türk basınında çıkan haber ve yorumlar içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Örneklem olarak Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazetelerinin 2016 ile 2020 yılları arasındaki haberleri alınmıştır. Yapılan analizlerde en çok sayıda haberin Hürriyet'te, en az sayıda haberin ise Sabah'ta yayımlandığı görülmüştür. Sığınmacılarla ilgili olarak en çok onlara sunulan eğitim imkanları ve destekler, öğrenci ve çocuk sayısı ile sosyal etkinlikler konu başlıklarında haberlerin yapıldığı belirlenmiştir. Haber içeriklerinde sığınmacılarla ilgili farklı tanımlamalara yer verildiği ve bu konuda ortak bir söylem geliştirilmediği görülmüştür. Haberlerin sunuluş biçimi olarak Sabah'ta olumlu bir dil kullanıldığı, Hürriyet'te olumlu ve dengeli (nötr) haberlerin bulunduğu, Sözcü'de ise olumlu ve dengeli haberler bulunmakla birlikte olumsuz temsillerin de yer aldığı tespit edilmiştir. Bu farklılığın oluşmasında gazetelerin bakış açılarının etkili olabileceği söylenebilir. Elde edilen bu bulgulara göre gazetelerin sığınmacılarla ilgili diğer haber konularına kıyasla eğitim ve çocukla ilgili konularda daha olumlu bir dil kullandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: eğitim, medya, sığınmacı, Suriyeli, basın

EDUCATION OF ASYLUM SEEKERS IN TURKEY IN THE TURKISH PRESS COVERAGE: THE EXAMPLE OF SYRIANS

Abstract:

The number of people migrating from their own country to other countries due to compulsory reasons is increasing every year. While the immigrants have problems meeting their basic needs in the new country with their asylum status, they also try to adapt to the host society. It is very important to meet the educational needs of the asylum seekers in order to adapt them in the society they live in. Besides, their education is crucial to provide that society does not approach them with prejudice. In this study, news items and commentaries in the Turkish press about the education of Syrian asylum seekers who came to Turkey were analyzed by content analysis method. As the sample, the items published by Hürriyet, Sabah, and Sözcü newspapers between 2016 and 2020 were included in the sample. In the analyses, it was seen that the highest number of items was published in Hürriyet and the least number was published in Sabah. It was found that most news items about the asylum seekers are related to the themes such as education opportunities and supports offered to them, the number of students and children, and social activities. It was observed that different definitions of asylum seekers were included in the news content and no common discourse was produced on this issue. Besides, it was explored that positive language is used in Sabah as the way of presenting the coverage while there are positive and balanced (neutral) news items published by Hürriyet. The other paper Sözcü covers positive and balanced coverage and as much as negative representations. It can be argued that the political/ideological stance of the newspapers may be effective in the formation of the difference in their coverage. According to these findings, it can be suggested that the newspapers prefer more positive language on education and children compared to other news topics about asylum seekers.

Keywords: Education, media, asylum seekers, Syrian, press

Giriş

Dünya'da ve Türkiye'de Göç

İnsanların bireysel veya toplu olarak bir yerden bir başka yere zorunlu ya da isteğe bağlı olarak çeşitli nedenlerle göç etmesi her zaman var olagelmiş bir durumdur. Düzenli ya da yasalar kapsamında izinli yapılan göçlerin dışında düzensiz göçler de bulunmaktadır. Düzensiz göç, kişinin gerekli belgelerinin, çıkış ve giriş yaptığı ülkele-

rin izinlerinin olmadığı, yasalara aykırı yapılan göçleri ifade etmektedir. İnsan hakları gözetilerek insan ticareti dışında yapılan göçlerde yasadışı yerine düzensiz göç tanımı kullanılmaktadır (Çiçekli, 2009). Özellikle belirli bir zorunluluğa dayalı olarak yapılan düzensiz göçlerin bir sorun olarak algılanması ve sorunun çözümüyle ilgili çalışmalar ulusal ve uluslararası düzeyde 20. yy. başlarından itibaren görülmektedir (Savar ve Kedikli, 2019). İnsanların yaşamak ve zulümden kaçmak amacıyla başka ülkelere sığınma hakkı başta İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olmak üzere uluslararası sözleşmeler ve diğer mevzuatlar yoluyla korunma altına alınmıştır (Kartal ve Başçı, 2014).

Göç eden kişilerle ilgili olarak göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları kullanılmaktadır. Birbiriyle karıştırılan veya birbirinin yerine kullanılan bu kavramlar arasında hukuki açıdan farklar bulunmaktadır. Öncelikle göçler düzenli ve düzensiz olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Düzenli göçler yasalar çerçevesinde, kontrollü ve izinli olarak yapılan göçlerdir. Düzensiz göçler ise yasalar çerçevesinde yapılmamış olan izinsiz göçleri ifade etmektedir. Göçmenlik hem düzenli hem de düzensiz göç yapanları da nitelendirebildiği için en geniş tanımlamadır. Düzensiz göçler insanların daha iyi koşullarda yaşamak, doğal afet, savaş ve ayrımcılıktan kaçınmak gibi birçok nedene bağlı olarak yapılabilmektedir. Mültecilik, insanların buldukları ülkede ırk, din, toplumsal aidiyet ve siyasi nedenlerle zulme uğrayacağına dair haklı nedenleri bulunan ve kendi ülkesinin koruması dışına çıkan göçmenleri tanımlayan hukuki bir statüdür. Yaptıkları başvurular sonucu bu statüyü elde eden kişiler uluslararası koruma altına girmektedir (UNHCR, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, 2018; T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2021; Uluslararası Af Örgütü, 2021). Sığınmacı ise mültecilerle aynı nedenlerle zorunlu olarak göç etmiş olan, mültecilik talebinde bulunmuş ancak başvurusu henüz kabul edilmemiş kişiler için kullanılmaktadır (Uluslararası Af Örgütü, 2021). Yayımlanan raporlarda 3 grup düzensiz göçmen bulunmaktadır. Savaş, zulüm, ayrımcılık vb. nedenlerle ülkesini terk edenler ilk grubu; farklı bir ülkeye mültecilik başvurusu yapmış ve başvuru sonucunu bekleyen sığınmacılar ikinci grubu ve kendi ülkesi içinde göçe zorlanmış olanlar ise üçüncü grubu oluşturmaktadır (UNHCR, 2019b).

Sığınmacılar ev sahibi ülkede birçok sorunla karşı karşıya kalmaktadır. Ulaştıkları ülkede ilk olarak geçimlerini sağlama çabasına girişmekte ve bunun hemen arkasından ise varsa çocuklarının eğitim ihtiyacını karşılama yolları aramaktadır (Jacobson, 2006). Bu tür göçleri gerçekleştirenlerin istihdam, barınma, sağlık ve eğitim gibi alanlarda ihtiyaçlarının karşılanması ev sahibi toplumla uyum veya entegrasyonun sağlıklı ilerlemesi için gereklidir (Ager ve Strang, 2008). Diğer ihtiyaçlarının yanında sığınmacıların eğitim ihtiyaçlarının karşılanması hem ekonomik olarak bağımlılıktan kurtulmaları hem de kültürel ve sosyal uyum için önemli bir adım olmaktadır.

Birleşmiş Milletler Mülteci Örgütü'nün verilerine göre 2019 yılı itibariyle dünyada yerinden edilmiş insan sayısı 79,5 milyona ulaşmıştır. Türkiye ise savaş vb. nedenleriyle yerinden edilmiş ve ülke dışına çıkmak zorunda kalmış 3,6 milyonu Suriye,

320 bin diğer ülkelerin vatandaşı olan insanın sığındığı ülke olarak dünyada en çok düzensiz göçmen barındıran ülke konumundadır (UNHCR, 2019a; UNHCR, 2021). Uluslararası göç trafiğinde jeopolitik olarak kavşak noktasında bulunması ve çevre ülkelerin siyasi, ekonomik ve diğer nedenlere bağlı olarak karışıklık ve çatışma yaşıyor olması Türkiye’ye yapılan düzensiz göçlerin başlıca nedenlerini oluşturmaktadır (İçduygu ve Aksel, 2012, s. 7). Türkiye, Batılı ülkelere geçiş güzergahında geçici bir durak yeri olmasının yanında bölgesel olarak yaşanan olumsuzlukların sıklığı nedeniyle zorunlu göç edenlerin uzun süreli ya da kalıcı şekilde ikamet etmek zorunda kaldıkları bir ülke durumuna gelmiştir (Ünal, 2014). Türkiye özellikle Suriye iç savaşı nedeniyle karşı karşıya olduğu yoğun göç karşısında hem devlet kurumları hem de Sivil Toplum Kuruluşları aracılığıyla çok önemli adımlar atarak sığınmacıların barınma, istihdam, eğitim gibi ihtiyaçlarının karşılanmasında mesafe kaydetmiştir. Ancak yine de bu kadar yoğun bir nüfusun ihtiyaçlarının karşılanması konusunda sorunlar yaşanmaya devam etmektedir (Paksoy ve Şentöregil, 2018).

Göç ve Eğitim

Türkiye’ye göç etmiş Suriyeli sığınmacıların eğitimiyle ilgili olarak Türk yetkili kurumları ve uluslararası kuruluşlar çeşitli projeler ve yatırımlar başlatmıştır. Bunların en başında ise Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi Projesi (PIKTES) ile sığınmacı öğrencilerin Türkçe öğrenimi başta olmak üzere ihtiyaç duyulan alanlarda eğitim görmesi, materyal ihtiyaçlarının karşılanması, ailelerin bilgilendirilmesi, akademik çalışmaların desteklenmesi gibi çok yönlü çalışmalar yürütülmüştür (PIKTES, 2021). Yapılan tüm çalışmalara karşın sığınmacıların diğer sorunlarının yanında eğitim alanında yaşadıkları sorunlar ve nitelikli bir eğitim almalarının önündeki engeller de henüz tam olarak aşılabilmemiş değildir. Yapılan çalışmalarda okula devam eden sığınmacı çocukların eğitimiyle ilgili görülen en önemli sorunun yeterli Türkçe bilgisine sahip olmamaktan kaynaklı iletişim problemi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin Türkçe bilmemesi ve onlara dönük Türkçe öğretimiyle ilgili yeterli alt yapının olmaması bu problemin başlıca nedenleri olmaktadır (Bulut, Kanat Soysal ve Gülçiçek, 2018; Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş, 2016). Bu problem hem akademik başarıyı hem de diğer öğrencilerle uyum sürecini olumsuz yönde etkilemektedir. Levent ve Çayak (2017), Şimşir ve Dilmaç (2018), Kardeş ve Akman (2018) ile Aykırı (2017) yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin okula uyum sorunları olduğunu, velilerin de diğer velilerle ve okulla uyum sorunları yaşadıklarını belirtmektedir. Özellikle Suriye uyruklu sığınmacılarla daha çok uyum ve davranış sorunu yaşandığı, ancak diğer ülkelerden gelen sığınmacılarla daha az sorun yaşandığı Sarıtaş, Şahin ve Çatalbaş (2016) tarafından belirtilmiştir. Kardeş ve Kozikoğlu (2021) okul öncesi öğretmenleriyle yaptıkları çalışmada sığınmacı öğrencilerin yetersiz Türkçe nedeniyle entegrasyonda eksiklik yaşandığını belirtmekte ve bu durumun kimi zaman davranış problemleri doğurduğuna dikkati çekmektedir. Dışlama ve önyargılı yaklaşımın ise çok az görüldüğü ve bunda da öğrencilerin yaş olarak küçük olmasının etken olduğu belirtilmektedir.

Yaşanan yoğun göçün ardından birçok okulda sığınmacı öğrencilerle karşılaşan öğretmenler de bu öğrencilere nasıl yaklaşacağını ve yaşanan sorunları nasıl aşacağını tam olarak bilemediklerinden ve materyal eksikliği ve kayıtlarda dengesiz dağılım gibi nedenlerden dolayı sorunların çözümünde üzerlerine düşen sorumluluğu yerine getirmekte kimi zaman yetersiz kalmaktadır (Kardeş ve Akman, 2018; Levent ve Çayak, 2017). İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (2015) yaptığı çalışmada da iletişim ile ailelerin ekonomik ve ne yapmaları gerektiğini bilmeme konularındaki sorunları da çocukların eğitiminin önündeki engeller olarak belirtilmektedir. Öte yandan okulda Türk öğrencilerle yaşanan uyum sorunları ile sık sık yaşanan gerilim de bir başka sorun olarak dikkati çekmektedir.

Sığınmacılarla ilgili yaşanan sorunların nedenlerinden biri ise ev sahibi halkın sığınmacılar ve onların eğitimiyle ilgili yeterli ve doğru bilgi sahibi olmaması olarak ifade edilmektedir. Seydi'nin (2014) yaptığı çalışmada sığınmacıların eğitiminde kamuoyunun konuyla ilgili yeterince aydınlatılmadığı; yanlış bilgilerin yaygınlaşmasının ve bilgi eksikliğinin toplumda endişe ve gerilime yol açtığı sonucu elde edilmiştir. Toplumun yanlış veya eksik bilgi sahibi olması sığınmacıların entegrasyonunun önünde en önemli engellerden birini oluşturmaktadır. Sadece yetkili makamların bilgilendirilmesi yanında basında çıkan haber ve yorumlar da özellikle ev sahibi toplumun bakış açısını etkilemekte ve sığınmacılara karşı tavrın yönünü belirleyebilmektedir.

Basında Sığınmacılar ve Sığınmacıların Eğitimi

Basın ve diğer medya kuruluşlarının toplumdaki sığınmacı imajını şekillendirmede çok önemli bir rolü olduğuna dair genel bir kabul bulunmaktadır. Berry, Garcia Blanco ve Moore'un (2015) yaptıkları çalışmada da işaret edildiği üzere medya içerikleri çoğu zaman sığınmacılar hakkında siyasi tartışmaları ateşleme gücüne sahiptir. Bireyler günlük hayatlarında sığınmacılarla iletişim kursalar bile medyada gördükleri sığınmacı temsilleri onların sığınmacılarla ilgili fikirlerinin oluşumunda başat etkenlerden biridir. Sığınmacıların basındaki temsillerine ilişkin alan yazında konunun farklı yönleri vurgulanmaktadır. Özellikle haber içeriklerindeki sığınmacı temsillerine bakıldığında, temsillerin daha çok olumsuz çerçeveler üzerinden tartışıldığı görülmektedir.

Haber kavramına ve haberin oluşumuna genel olarak bakıldığında, olumsuz haberlerin çoğu zaman gündemdeki haberlerin çoğunluğunu oluşturduğu ve okuyucuların olumsuz hikayelere dayalı haberlere daha fazla ilgi gösterdiği gazetecilik alan yazında bilinen bir durumdur (Soroka, 2015). Konu sığınmacılar olduğunda da bu durum pek farklı olmamaktadır. Hatta ilgili ülkenin siyasi konjonktürü ve ekonomik gidişatı sığınmacılarla ilgili basın içeriklerinin olumsuz yönünün artışında önemli bir faktör olarak kendini gösterebilmektedir. Bazı durumlarda Batı mediasında yer alan örnekler durumun görünürlüğünü çok daha ileri bir boyuta taşımakta ve medya kuruluşları sığınmacıları sahtekâr olarak yansıtmakta, hatta onları tehdit edici hastalıkların

taşıyıcıları ve potansiyel teröristler olarak gösterme eğiliminde olabilmektedir. Bunun yanında buldukları ülkelerden bağımsız olarak medya içerikleri sığınmacıları içinde buldukları toplumun ekonomik gücünün kırılmasına bir neden ve var olan kültürel yapı için bir tehdit olarak gösterilebilmektedirler (Esses, Medianu ve Lawson, 2013).

Türk medyasında sığınmacıların temsili konusuyla ilgili akademik araştırmalar Suriyeli sığınmacıların Türkiye’de önemli sayılara ulaşmasıyla artış göstermeye başlamıştır. Özellikle 2015 yılı ve sonrasında bu konuda çok sayıda makale ve kitap yayımlanmıştır (Akgül Gök ve Gökçearslan Çıfci 2017; Bilge 2019; Doğanay ve Keneş 2016; Göker ve Keskin 2015; Göktuna Yaylacı ve Karakuş 2015; Efe 2019; Pandır, 2019; Pandır, Efe ve Paksoy, 2015; Sunata ve Yıldız 2018). Bu genişleyen alan yazında daha çok haber metinlerinin Suriyeli sığınmacıları nasıl yansıttığına odaklanmaktadır. Çoğu çalışmada gazete haberleri incelenmiştir. Bazı çalışmalar haber sitelerine odaklanmış bazıları da ajans haberlerinin nasıl olduğu üzerinde durmuştur. Çalışmalarda özellikle söylemsel yapılar ve dil üzerinden sığınmacı temsillerinin nasıl olduğu incelenmiştir.

Bu araştırmanın mevcut çalışmalardan farklılaştığı en temel nokta sığınmacıların eğitimleriyle ilgili haberlerdeki temsillerin nasıl olduğuyla ilgilenmesidir. Suriyeli çocuklar ve kadınlar konusunda bazı spesifik çalışmalar (Mert Elmas ve Paksoy, 2018; Şentöregil, 2017) alan yazında bulunsa da Türkiye üzerinde sığınmacıların eğitimleriyle ilgili medya temsillerine odaklanmış çalışmalar oldukça sınırlıdır. Seydi’nin (2014) çalışması farklı konular arasında, “Türkiye’ye sığınan Suriyelilerin eğitim sorununun çözümüne yönelik yazılı haber medyasında çıkan haberler nasıldır?” sorusuna da odaklanmaktadır. Seydi’ye (2014) göre yazılı haber medyası Suriyelilerin eğitimleriyle ilgili alınan kararları ve uygulamaları sunmakta ve yapılanlara getirilen eleştirileri de okurlarına aktarmaktadır. Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretilmesiyle ilgili haber metinlerini inceleyen Keskin ve Yükselir’in (2019) çalışmasında ise Suriyeli öğrenciler için hazırlanan eğitim projelerinin ayrıcalıklı girişimler olarak yansıtıldığı ortaya konulmuştur. Ayrıca çalışmada erişilen verilere göre Türkiye’de yayın yapan bazı haber siteleri Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğrenmelerini, Suriyelilerin eğitimsizliğiyle, dil bilmeyişleri ile eşleştirerek sunmakta ve metinlerin genel içerikleri ve başlıklarında sığınmacılara dönük ötekileştirici ve sayısal yığınlar olarak nesneleştirici bir dil kullanmaktadır. Araştırma kategorilerinde eğitim konusuna da yer veren yerel basın odaklı bir çalışmada ise Suriyelilerin eğitim taleplerinin olumlu temsillerle çerçeveslendiği ve bu durumun Suriyelilerin yerel halkın gözündeki algısını da olumlu etkilediği belirtilmiştir (Türk, 2019). Sokak röportajlarında Suriyeli algısını inceleyen bir çalışmada ise dolaylı olarak eğitim konusuna değinilmiştir. Analizlere göre YouTube’daki sokak röportajlarında görüş bildiren kişiler belirli bir eğitim düzeyine erişmiş ve kalifiye işlerde çalışabilecek Suriyelilerin gelecekte de Türkiye’de kalabileceğini düşünmektedirler. Buna rağmen aynı çalışmada video içerikleri üzerinde yapılan analizler, Suriyelilerin de etki ettiği nüfus artışının sosyal hayatı ve Türkiye’deki eğitim imkanlarını olumsuz etkileyeceği fikrini ortaya koymaktadır (İşçi ve Uludağ, 2019).

Suriyeli sığınmacılarla ilgili Türkiye’de geniş çaplı olmasa da oluşan birtakım dışlayıcı yaklaşımların ekonomik, sosyal ve siyasi farklı nedenleri mevcuttur. Bununla birlikte sığınmacılarla ilgili dışlayıcı ya da kapsayıcı tutumun oluşmasında basının önemli bir toplumsal kurum olarak etkisi bulunmaktadır. Hatta basının bu etkisi toplumun kaygı duyduğu birçok konuyu şekillendirici bir etkiye sahiptir (Bauman, 2016’dan akt. Pandır, 2021). Türk basını üzerine yapılan çalışmalarda sığınmacıların çoğu zaman kurban ya da tehdit olarak sunulduğu ve oldukça siyasallaşmış bir dille temsil edildikleri görülmektedir (Sert ve Danış, 2020). Bu çerçevede konunun eğitim odaklı bir şekilde ele alınması mevcut diğer çalışmalardan farklı bulgulara erişilmesini sağlayacaktır. Bununla birlikte konu sadece eğitim odaklı olduğunda sığınmacıların basında nasıl temsil edildiklerine ilişkin bu çalışma alan yazına ve ilgili kurumların konuya ilişkin bakış açılarının zenginleşmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren başlıca gazetelerin haber portallarının Suriyeli sığınmacıların Türkiye’deki eğitimleriyle ilgili olarak yaptıkları haber ve yorumları inceleyerek bu sığınmacıların eğitimiyle ilgili hangi konulara değindikleri ve eğitim bağlamında sığınmacılara dönük tutundukları tavırları açığa çıkartmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışmada aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır.

1- Haber metinleri ve yorumlarda sığınmacıların eğitimiyle ilgili hangi konular ön plandadır?

2- Haber metinleri ve yorumların sunuluş biçimi sığınmacılarla ilgili nasıl dağılım göstermektedir?

3- Analiz edilen metinlerde sığınmacılarla ilgili ne tür ifadeler kullanılmaktadır?

4- Sığınmacılar haber metinlerinde nasıl yansıtılmaktadır?

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan içerik analizi yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. İçerik analizi yazılı veya görsel her türlü dokümanın açık ve örtük kodlarla analizinin yapılmasıdır (Neuman, 2007, s. 467). Analiz nitel ve nicel olarak yapılabilmektedir. Nicel yönden yapılan analizde metinlerde kullanılan kavramların, sözcüklerin ve değinilen konuların sayıları üzerinden yorumlama yapılmaktadır. İçerik analiziyle metinlerin veya görsel dokümanların grupları, kişileri ya da olayları nasıl temsil ettiğinin açıklanması amaçlanmaktadır (Bell, 2001). İçerik analiziyle ilgili yapılan birçok tanım bulunmakla birlikte ortaklaşılın noktalardan biri de analizin nesnel ve sistematik bir şekilde yapılması gerektiğine yapılan vurgudur. Ancak içerik analizinde her zaman sistematiklik ve nesnellik sağlanamamaktadır. Bu konudaki engellerden bir tanesi örneklem seçiminin bu ölçütlerle örtüşmemesinden kaynaklanmaktadır (Koçak ve Arun, 2006). Söz konusu ölçütleri yakalayabilmek adına örneklem seçiminde hem gazetelerin satış miktarları hem de siyasal duruşları ile mülkiyet yapıları dikkate alınmıştır. En çok satış miktarına sahip olan gazetelerin arasından 3 ga-

zete seçilmesi kararlaştırılmıştır (Gazete Tirajları, 2021). İlk 3 sırada bulunan Hürriyet, Sözcü ve Sabah gazetelerinin siyasal olarak farklı görüşleri temsil etmeleri ve mülkiyet yapılarının farklı oluşu örnekleme dahil olması için yeterli görülmüştür. Verilerin toplanması için bu gazetelerin internet portallarına başvurulmuştur. Zaman aralığı örnekleme için ise 1 Ocak 2016'dan 31 Aralık 2020 tarihine kadar olan 5 yıl araştırma kapsamına alınmıştır. Bu sayede hem haber analizlerinin gerçekleştirildiği zamana en yakın süreç araştırma kapsamına dahil edilmiştir hem de Covid-19 önlemleri ağırlıklı haberlerin örnekleme hâkim olmaması sağlanmıştır.

Verilerin toplanmasında Google arama motorunun gelişmiş versiyonunda “mülteci eğitim”, “mülteci öğrenci”, “mülteci okul”, “Suriyeli öğrenci”, “Suriyeli eğitim”, “Suriyeli okul” ve “Suriyeli çocuk” kelime grupları anahtar kelime olarak tercih edilmiş ve bu sayede araştırmanın amaç ve hedefleriyle örtüşebilecek haber içeriklerine erişilebilmiştir. Araştırmada nicel ve nitel içerik analizi kullanılmıştır. Nicel içerik analizi kategorileri çalışmanın odaklandığı 3 araştırma sorusu üzerine inşa edilmiştir. Bunlardan birincisi haber metinlerinde işlenen ana konuya eğilimdedir. İkinci kategoride ise haberlerde sığınmacı öğrencilere ve onların eğitim hayatlarına ilişkin alınan tutum irdelenmiştir. Son kategoride ise haber metinlerinde ne tür ifadelerin kullanıldığı incelenmiştir. Araştırmanın nitel boyutu için ise örneklemdaki tüm haber metinlerine Suriyeli öğrencilerin, çocukların ve gençlerin metinde nasıl yansıtıldığı incelenmiştir. Bu soru sayesinde örneklemden somut örnekler tespit edilerek nicel verilerin yüzeysel kalması engellenmeye çalışılmıştır.

Nitel veri analizi keşfetmeyi önceleyen bir yaklaşımdır. Bu çerçevede elde edilen verilerin çeşitli kavramlara göre çeşitli kategorilere ayrılması ve bu kavramlar ve kategoriler arasında bağlar kurularak araştırmayı güçlendirebilecek açıklamalara ve yorumlara erişilmesi hedeflenir (Gürbüz ve Şahin, 2016). Güvenirlik testi konusu nicel çalışmalar için bir gereklilikken, nitel çalışmalarda geçerliliğin ya da güvenilirliğin test edilmesi verilerin sayısallaştırılmaması nedeniyle oldukça güçtür (Kılınç, 2018). Bu nedenle nitel yönü güçlü olan araştırmaların güvenilirlik testi sınırlı uygulamalarla gerçekleştirilebilir. Bu çalışmada bu testin sağlanması ve daha sistematik bir kodlama sürecine ulaşılabilmesi için kodlayıcılar arasında belirli bir tutarlılığa erişilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede içerik analizinin uygulanmasından önce 3 farklı kodlayıcı arasında tutarlılığın sağlanması, yoruma açık kısımların en aza indirilmesi ve hangi araştırma sorusunun hangi kategori ve kodlarla ilişkili olduğunun net bir şekilde belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede yapılan pilot kodlamada tutarlılık değerlerinin düşük olduğu kategoriler ve kodlar üzerinde çalışılmış ve kodların daha kapsayıcı ve belirgin olması sağlanmıştır. Buna rağmen içerik analizinden elde edilen bulguların ve analizlerin bu haberleri tüketen kişilerin bu metinlerden ne anladığıyla bire bir örtüşmesi beklenemez. Araştırmacıların sahip olması gereken eleştirel bir bakış açısına sahip olmaktır ve bu durum medya içeriklerini tüketen herkesin sahip olduğu genel tavırdan farklıdır (Krippendorff, 2004).

Bu çalışma için etik kurul onayı gerektirmediğinden herhangi bir onay alınmamıştır. Ancak çalışma sürecinde “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gereken tüm kurallara titizlikle uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilmiş olan eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Bulgular

Örneklem kriterlerinde belirtilen kurallara göre derlenen 280 haber nicel ve nitel içerik analizine tabi tutulmuştur. Analizde gazetelerde yer alan haber sayıları, haberlerin konu başlıkları, haberlerin sunuluş biçimi ve sığınmacılarla ilgili kullanılan sıfat ve nitelendirmeler ile ilgili veriler nicel olarak belirlenmiştir.

Nicel bulgulara bakıldığında Suriyeli sığınmacıların eğitim hayatlarına ilişkin 2016-2020 yılları arasında örneklem kriterlerine uygun bulunan en fazla haber ve köşe yazısı Hürriyet gazetesinde yayımlanmıştır. Hürriyet’te yer alan 153 haber ve köşe yazısına karşın Sözcü gazetesi 86, Sabah gazetesi de 41 haber ve köşe yazısıyla sığınmacı çocukların eğitimine gazetede yer vermiştir. Araştırma sorularından birincisi sığınmacıların eğitimleriyle ilgili haberlerde ön plana çıkarılan konuların neler olduğuyla ilgilidir. Bununla ilgili 3 farklı gazetede dağılım ve toplam haber sayıları Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Haber metinlerinde ve köşe yazılarında sığınmacıların eğitimiyle ilgili ön plana çıkarılan konular

	Hürriyet	Sözcü	Sabah	Toplam
Eğitim imkânı sunma ve destekleme	62	36	17	115
Öğrenci-çocuk sayısı	48	19	11	78
Sosyal etkinlikler	29	13	8	50
Sığınmacıların sebep olduğuna inanılan toplumsal riskler/sorunlar	2	12	0	14
Adli vakalar	2	4	2	8
Araştırma/özel haber sonuçları	8	1	0	9
Sığınmacı öğrencilerin başarısı	2	1	3	6
Toplam haber sayısı	153	86	41	280

Haber metinlerinde ve köşe yazılarında Suriyeli sığınmacıların eğitimiyle ilgili hangi konulara odaklanıldığına bakıldığında “eğitim imkânı sunma”, “öğrenci-çocuk sayısı” ve “sosyal etkinlikler”le ilgili metinlerin ağırlıkta olduğu görülmektedir. Suriyelilerin neden olduğuna inanılan riskler/sorunlar başlığı altındaki haberler sadece

Sözcü'de yer almaktadır. . Suriyeli çocukların da içinde bulunduğu adli olaylarla ilgili olarak da çok az sayıdaki haber Sözcü ve Hürriyet'te yer almaktadır. Suriyeli çocuklarla ilgili olarak yapılan bilimsel araştırma ya da araştırmacı gazetecilik faaliyeti olarak öne çıkan haberler ise büyük çoğunlukla Hürriyet'te yer almışken Sözcü'de sadece 1 tane haber bulunmaktadır. Suriyeli öğrencilerin başarıları ise az sayıda olmak üzere her üç gazetede de yer bulmuştur.

“Eğitim imkânı sunma” konulu metinler kapsamında **sığınmacılar için yeni okulların açılması, devletin** resmî makamlarının veya sivil toplum kuruluşlarının kitap-kırtasiye yardımları, çeşitli kurslar, eğitim etkinlikleri, seminerler, öğretmen görevlendirmesi, çocukları sokaktan okula çekmek için gösterilen çabaları içeren haber metinleri kodlanmıştır. Bu konuyla ilgili olarak “*Türkiye’de 21 ilde 5-10 yaşındaki 413 bin Suriyeli çocuğa Türkçe öğretilecek*” (Sözcü, 15.08.2016) haberi örnek verilebilir. Bu haberde Suriyeli çocukların uyum sorunlarını aşmak için Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Türkçe eğitimi yapılacağı haberleştirilirken İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü’nün açıklamalarına yer verilmiştir. Suriyelilerin Türkçe öğrenmesi konulu bir başka ildeki etkinlikle ilgili olarak “*İkinci vatan ikinci dil*” (Sabah, 02.08.2018) başlıklı haberde Suriyeliler için Türkiye’nin ikinci vatan olduğu ve uyum için özveriyle Türkçe öğrenmek istedikleri vurgulanmaktadır.

Haberlerin çerçevelenmesinde sayılara vurgu da hâkim konulardan biri olarak ortaya çıkmaktadır. Okula devam eden ve devam etmeyen çocukların sayısı, okula kayıt olan öğrencilerin haberleri, karne alan veya eğitim öğretim yılı başında okula başlayan öğrenci sayısı ile Suriyeli üniversite öğrencileriyle ilgili haberler özellikle siyasetçiler ve eğitim kurumlarının yöneticileri tarafından sıkça vurgulanmıştır. “*600 bin Suriyeli okullu oldu*” (Sabah, 28.09.2018) haberi ve benzeri türdeki haberlerde okula devam eden veya okula kazandırılan çocukların sayısı verilmektedir. Buna benzer haberler Sözcü’de de yer almaktadır. Ancak “*Türkiye’deki Suriyeli çocuklardan yüzde 39’u okula gidemiyor*” (Sözcü, 16.09.2016) haberinde olduğu gibi hiç okula gidememiş çocukların sayısına da vurgu yapılarak Suriyelilerin eğitimiyle ilgili var olan sorunlar da öne çıkarılmaktadır. Hürriyet de hem okula devam eden hem de edemeyen çocuk sayısı konusunda daha çok habere yer vermektedir. Bu konuda başvurulan kaynaklar büyük bir çoğunlukla yetkililerin açıklamaları olmaktadır. “*Suriyeli göçmen çocukların yüzde 62’si okullu oldu*” (Hürriyet, 13.03.2019) haberi ile “*608 bin Suriyeli öğrenci eğitim alıyor*” (Hürriyet, 31.01.2018) haberine benzer diğer haberlerde de eğitime devam eden ve edemeyen çocukların sayısı resmî kuruluşların açıklamalarından yola çıkılarak verilmektedir. Bu haberler Türkiye’deki genel durumu yansıtan bilgilerin yanında çeşitli illerin nicelik durumunu belirten bilgileri de içermektedir. Bu tür haberlerde merkezi ya da yerel yöneticilerin sığınmacılarla ilgili sundukları farklı konularda bilgiler de bulunmakla birlikte sayılarla ilgili vurgu tüm haberlerde baskın konu olarak öne çıkmaktadır.

Sosyal etkinlikler de gazetelerde öne çıkan haber konuları arasında bulunmaktadır. Bu konu çerçevesinde sığınmacıların katıldığı veya bizzat rol aldığı tiyatro ve pi-

yesler, öğrencilere dönük yapılmış gezi, gösteri, şenlikler veya eğitimsel içerikli okul dışı etkinlikler ve projeler bulunmaktadır. Bu tür haberlerde yapılan etkinliğin Türk çocuklarıyla olan entegrasyona yaptığı katkı ile bu çocukların etkinlikten duyduğu hoşnutluk en çok vurgulanan noktalar olmaktadır. Bu tür haberler için “*Türk ve Suriyeli çocuklardan kardeşlik buluşması*” (Hürriyet, 18.09.2018), “*Suriyeli çocuklara Boğaz turu*” (Hürriyet, 24.07.2018), “*Göçmen çocukların tarifsiz mutluluğu*” (Sabah, 22.12.2018) ve “*Suriyeli çocuklar, mutluluğun resmini çizdi*” (Sözcü, 01.06.2016) haberleri örnek verilebilir. Bu tür haberlere her üç gazetede de rastlamak mümkündür. Kullanılan dil olumlu olup Türk ve Suriyeli sığınmacı öğrencilerin kaynaşmalarına veya sığınmacı öğrencilerin yaptıkları etkinliklerden duydukları mutluluğa vurgu yapılmaktadır.

Sözcü gazetesi özelinde bir inceleme yapıldığında gazetede eğitim imkanlarının artırılması ve sunulmasının haberleştirildiği görülse de diğer gazetelerden farklı olarak Sözcü’nün Suriyeli sığınmacıların sebep olduğuna düşünülen toplumsal sorunları da vurguladığı görülmektedir. Sabah gazetesinde ise bu yöndeki haberlere rastlanmamıştır. Gazete, Sözcü’nün vurguladığı bu tür olası sorunları haberleştirmemiştir. Bunun yerine Suriyelilerin okullarda Türkiye’ye hızla uyum sağladığı ve sorunsuz bir süreç yaşandığı vurgulanmaktadır. Diğer konuların dağılımında ise oransal olarak Sözcü ve Sabah arasında çarpıcı bir farklılaşma bulunmamaktadır. Hürriyet Suriyeli çocuklar ve eğitim konusunda hem haber sayısının çokluğu hem de verilen bilgilerin özellikle Sabah’a göre çok daha detaylı bilgiler içerdiği dikkati çekmektedir.

Yapılan analizlerin odaklandığı ikinci soru haberlerin ve yorumların sunuluş biçiminin sığınmacılarla ilgili olumlu, olumsuz ya da dengeli olmak üzere nasıl dağılım gösterdiğini incelemektedir. Bu araştırma sorusu içinde analiz edilen metinlerde sığınmacılara ve onların eğitim süreçleriyle ilgili olumlu, olumsuz ve dengeli temsiller olmak üzere üç temaya ulaşılmıştır (Tablo 2).

Tablo 2. Haberlerin sunuluş biçimine ilişkin sayısal veriler

	Olumlu	Olumsuz	Dengeli (Nötr)
Hürriyet	100	0	53
Sözcü	45	22	19
Sabah	20	0	21
Toplam	165	22	93

Haberlerin nasıl sunulduğuyla ilgili genel tabloya bakıldığında ağırlıklı olarak olumlu haberlerin baskın olduğu görülmektedir. Ne olumlu ne de olumsuz bir sunuma işaret eden dengeli haberlerin dağılımında frekans olarak dengeli bir dağılım bulunmaktadır. Sözcü gazetesinde ise daha fazla sayıda olumsuz haberin yer aldığı görülmektedir.

Haber metinlerinde genel olarak temsilin olumlu mu olumsuz mu olduğunun ötesinde bu temsilin hangi isimlendirmelerle yapıldığı da analiz kapsamına alınan sorulardan biridir. Çalışmada incelenen metinlerde sığınmacılarla ilgili ne tür isimlendirme, yaftalama ya da sıfat kullanıldığı ortaya konmuştur. Yapılan analizlerde elde edilen kodlar incelendiğinde eğitimle ilgili konularda söz konusu bireyler, çocuklar, gençler ve öğrenciler olarak isimlendirilirken Suriyeli, mülteci ve sığınmacı sıfatlarının kullanıldığı görülmüştür. Tablo 3’te bu ifadelerin gazetelere göre dağılımı sunulmuştur.

Tablo 3. Sığınmacılarla ilgili eğitim haberlerinde kullanılan ifadeler

	Hürriyet	Sözcü	Sabah	Toplam
Suriyeli çocuklar/gençler	46	53	8	107
Suriyeli öğrenciler	69	14	8	91
Mülteci-sığınmacı çocuklar/gençler	3	6	8	17
Suriyeli mülteci-sığınmacı öğrenci/çocuk	27	2	4	33
Mülteci öğrenci	11	1	2	14
Diğer	25	14	18	57

“Suriyeli çocuklar” ve “Suriyeli öğrenciler” isimlendirmesi haber metinlerindeki büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Mültecilik ya da sığınmacılık statüsünün kullanımını oransal olarak ele alındığında az sayıda kalmaktadır. Misafir ve kardeş gibi tanımlamalar da haber içeriğinde aktör olan yetkilinin sözlerinin habere yansıtılması ile kullanılmaktadır. Ancak gazeteler yoğunluklu olarak sığınmacı, mülteci, göçmen öğrenci ya da çocukların uyruklarını dile getirerek tanımlama yapmaktadır. Aynı haber metninde birden fazla tanımlamalara rastlamak mümkündür. Bu tanımlamaların yanında “iç savaştan kaçan”, iç karışıklıktan kaçan”, “savaş mağduru” gibi sığınmacıların neden geldiğini yansıtan ifadeler de kullanılan ek tanımlamalar arasında yer almaktadır. Diğer yandan yapılan açıklamalar içerisinde “kardeşlerimiz”, “dostlarımız”, “evlatlarımız” şeklinde özellikle yetkililerin açıklamaları çerçevesinde nitelenen Suriyeli sığınmacıların ayırım yapılmadan yaralarının sarıldığı, ihtiyaçlarının giderildiği ve bu adımların bir insanlık ve dostluk görevi olduğu belirtilmektedir. Özellikle Hürriyet ve Sabah olmak üzere gazeteler bu ifadeleri doğrudan haber metinlerine yansıtmaktadır.

Son araştırma sorusu olan “Suriyeli öğrenciler metinde nasıl yansıtılmaktadır?” sorusuyla çalışma erişilen nicel verilerle sınırlı kalmayıp sayıların arka planındaki anlamları ve ifade biçimlerini de ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma örneklemine alınan tüm haberlere bu araştırma sorusu sorulmuş olup aşağıdaki kısımda bazı önemli örneklere yer verilmiştir.

Sözcü Gazetesi

Sözcü gazetesinin örneklemdeki diğer gazetelere kıyasla Suriyeli sığınmacı öğrencilere karşı daha olumsuz yaklaşıma sahip olduğu, sığınmacıların lehine bir dil kullanıldıysa bu genelde haberin aktörünün söylediği sözlerden kaynaklandığı görülmüştür. Örneğin Yükseköğretim Kurulu (YÖK) başkanının sözlerini içeren bir haber şu şekildedir: *“Suriyeli gençleri kayıp nesiller olarak bırakmak istemiyoruz diyen YÖK Başkanı Saraç, üniversitelerin ‘‘Hak eden her mülteci gence’’ açık olduğunu ifade etti’’* (Sözcü, 12.04.2016). Yine Sözcü’de yayımlanan bir başka haberde milli eğitim müdürünün şu sözlerine yer verilmiştir: *“Onları ötekileştirmeyeceğiz. Biz bu çocuklara eğitim veriyoruz, bir çocuğun bile dışarıda kalmasını istemiyoruz’’* (Sözcü, 05.01.2017).

Sözcü gazetesinde diğer gazetelere göre bazı haberlerinde olumsuz bir dil kullanıldığı saptanmıştır. Örneğin, Sözcü gazetesinin Suriyeli sığınmacılar için harcanan paraları eleştiren bir içeriğe sahip olduğu gözlenmektedir. Köşe yazarlarının Suriyelilerin sebep olabileceği toplumsal sorunlara odaklandığı görülmüştür. Bu yazarlardan biri, bir yazısında *“300 bin Suriyeli çocuk eğitim alamıyor, onlar başımızın belaları olarak büyüyor. Atsan atamazsın, satsan satamazsın.”* ifadesini kullanmıştır (Sözcü, 20.06.2018). Bu tip ifadeler aslında gazetenin eğitim konularında yayımladığı bazı olumsuz haberlerle çelişkili bir durum oluşturmaktadır. Bu çelişkiye örnek olarak *“İl Millî Eğitim Müdürlüğü’nden skandal talimat! Artık Suriyelilere bu da serbest’’* başlıklı haberde Suriyeli çocukların istedikleri okulda eğitim alabilmesi (Sözcü, 22.08.2017), *“Adana’da 830 Suriyeli öğretmen atandı’’* başlığıyla verilen haberde Suriyelilerin kendi ülkelerinden gelen öğretmenlerden de ders alabilme imkânı sağlanması (Sözcü, 19.12.2019) eleştirilmektedir. Ancak bunun yanında çocukların yeterli eğitim alamamasının doğuracağı risklere de odaklanmaktadır. *“Bakamıyoruz’’* başlıklı haber içeriği şu şekildedir: *“Sığınmacı olarak ülkemize gelen ve neredeyse bütün şehirlerimize yerleşen bu insanların terk edilmişliği ise akıllara ister istemez ‘Peki bu çocuklar ne olacak?’ sorusunu getiriyor. Ülkelerinde süren iç savaş nedeniyle 2,8 milyon Suriyeli okula gidemezken Adana’ya sığınan çocuklar da yaşlıları okula giderken yalın ayak onları izliyor.”* (Sözcü, 06.02.2017). Ayrıca, Sözcü’nün bazı haberlerinde Suriyeli çocuklara pozitif ayrımcılık yapılmasından şikâyet edildiği ve bu çocukların Türk öğrencilerden daha avantajlı bir konumda olduklarından bahsedildiği saptanmıştır. Bir yazıda *“Şehit çocuklarının ayrıcalığı Suriyeli çocuklara da verildi’’* (Sözcü, 12.11.2018) başlığının kullanıldığı görülmüştür.

Sığınmacı çocukların eğitimlerinin sıkça sayılar üzerinden haberleştirildiği görülmektedir. Bu tür haberler genelde yüzeysel verilerin sunulmasından öteye geçmemekte ve çoğu zaman bu sayılar siyasetçiler ve bürokratların konuyla ilgili yaptıkları tek açıklama olarak göze çarpmaktadır. Sözcü’de çıkan bir örnek ise bir okul müdürünün sayısal verileri kapsayıcı bir dile dönüştürebilmenin örneği olmuştur. *“Türkiye’nin en kalabalık ilkokulundaki öğrenci sayısı 66 ilçeyi geçti’’* başlığıyla sunulan haberde Türkiye’nin en yüksek öğrenci sayısına sahip ilkokulunun müdürü, 800’ü Suriyeli olmak üzere okullarında 5 bin 300 öğrencinin eğitim gördüğünü söylemekte ve *“İkili eğitimde*

5 bin 300 öğrencimiz, 155 öğretmen, 41 alt sınıf, 284 kaynaştırma öğrencimiz var. Gönüllümüz o kadar zengin ki, 5 bin öğrenciyi daha bu okula sığdırabiliriz" demektedir (Sözcü, 11.12.2018).

Sözcü özellikle ulusal bilinç ve laiklik konusunda sığınmacılarla ilgili olumlu sayılabilecek haberlere de yer vermektedir. "Suriyeli çocuklar eğitimlerini sömestrde kent enstitüsünde sürdürdü" başlığıyla verilen haberde "Avcılar Belediye Başkanı Handan Toprak Benli, Türkiye'de konuk edilen Suriyeli çocukların insanlığa faydalı birer birey olarak; bilimin ışığında ilerlemelerini arzu ettiklerini anlatırken..." ifadesi bunun önemli örneklerinden biridir (Sözcü, 05.02.2017). Benzer şekilde "İzmir Milli Eğitim Müdürü: Başbakan İzmir'e okul yapacaktır" başlıklı haberde bir Milli Eğitim Müdürü'nün açıklamaları da bu bağlamda sunulmuştur: "Onlara İstiklal Marşını öğreteceğim, Türkçe öğreteceğim, geleneklerimizi öğreteceğim" (Sözcü-19). Bir başka Milli Eğitim Müdürü de Suriyeli öğrencilerle ilgili şunları söylemiştir: Tarihimizi ve ülkelerindeki tarihi doğru öğreniyorlar" (Sözcü, 05.01.2017). Sözcü bu tip örneklerle haberlerinde sıkça yer vermiş ve bu sayede olumlu vurguları kullanarak da Suriyeli çocukların eğitimini haberleştirebilmiştir.

Sabah Gazetesi

Sabah gazetesi sığınmacılarla ilgili az sayıdaki haberinde tamamen olumlu bir dil kullanmakta hiçbir aksilik veya soruna değinmemektedir. Gazetenin Suriyeli çocukların eğitimiyle ilgili tercih ettiği söylemde "umut" ve "gelecek" vurgusuna yer verdiği görülmüştür. Örneğin, Suriyeli çocukların Türkiye'de aldıkları eğitimle ilgili bir Milli Eğitim Müdürü'nün sözlerinin kullanıldığı "Sıralara 150 bin Suriyeli öğrenci daha oturacak" başlıklı haberde "Bu eğitimler inşallah ileride Türkiye ile Suriye arasındaki ilişkilerin de temelini oluşturacaktır" vurgusu yapılarak Suriyeli öğrencilerin gelecekteki Türkiye-Suriye ilişkilerinin belirleyicileri olacağı ifade edilmiştir (Sabah, 02.05.2017). Gazete ayrıca Türk ve Suriyeli öğrenciler arasındaki ortak geçmiş idealine odaklanmakta ve kaymakamlıkça düzenlenen etkinliği "Tarihe Yolculuk projesi kapsamında 500 Türk ve 500 Suriyeli öğrenci, Çanakkale Savaşları'nın yaşandığı tarihi Gelibolu Yarımadası'nda dedelerinin şehit düştüğü toprakları ziyaret etti." ifadeleriyle sunmaktadır (Sabah, 20.04.2018). Yine gazetede yayımlanan "Liselilerden örnek mülteci projesi" başlığıyla sunulan bir haberde de Türk öğrencilerin sığınmacı öğrencilerle ilgili "kardeşlerimiz" ifadesini kullandıklarının altı çizilmektedir. Aynı haberde mağduriyet vurgusu da yapılmakta ve "Kardeşlerimizin bu durumda olduğunu görmek çok üzücü. Onları görmeden empati kurmak çok zor" ifadeleri öne çıkarılmaktadır (Sabah, 21.01.2019).

Sabah'ın ortaya koyduğu olayları haberleştirme çerçevelerinde Suriyeli çocuklarla ilgili olumsuz bir politika ya da ayrımcılık konularına dair bir haber metnine rastlanılmamıştır. Dönemin Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz'ın "Suriyelilere de kendi evlatlarımıza hangi eğitimi vermek istiyorsak onlara da o eğitimi vermek için gayret göstereceğiz" ifadeleri haberleştirilmektedir (Sabah, 05.11.2016). Örneklemede ender de olsa Suriyeli öğrencilerle ilgili başarı haberleri de tespit edilmiştir. Nicel verilere bakıldığında ör-

neklemde zayıf bir önemi olan bu tür haberlerden birinde Sabah gazetesi şu ifadeyi kullanarak olayı haberleştirmiştir: *“Suriyeli Muhammet Halil, 1 Haziran’da yapılan Liselere Geçiş Sistemi (LGS) sınavında tüm soruları doğru yanıtlayarak tam puan aldı”* (Sabah, 25.06.2019).

Hürriyet Gazetesi

Hürriyet’in sığınmacı eğitimiyle ilgili haberlerinde doğrudan olumsuz algı oluşturacak bir habere rastlanmamıştır. Haberlerde ve yorumlarda ayrımcılığa yol açabilecek ifade kullanılmadığı da tespitler arasındadır. Gazetede incelenen haber içeriklerinde sığınmacı öğrencilerle ilgili tarafsız veya olumlu ifadelerin kullanıldığı gözlenmiştir. Hatta birçok haberde sığınmacı öğrencilerin aldıkları eğitimden, uyum sağlama yönündeki gelişmelerden ve okula kazandırılma konusundaki adımlardan sıkça bahseden bir içerik bulunmaktadır. Bu tip içeriklerde yetkililerin açıklamaları ile yapılan etkinliklerin doğrudan aktarıldığı gözlenmiştir. Öte yandan Hürriyet’in haber sayılarının diğer iki gazeteye göre daha fazla olduğu saptanmıştır. Haberlerin mahalli olay ve durumları yansıtması da buradaki bulgulardan bir diğeridir.

Hürriyet aynı zamanda bilimsel saha çalışmaları ile diğer araştırmalara da yer vererek sığınmacı çocukların ve öğrencilerin yaşadıkları sorunları ve ihtiyaçlarını da dile getirmektedir. Ayrıca Sabah’ın aksine öğrenci sayıları ile ilgili verilerde okula kayıtlı olmayan veya devam edemeyenlerin sayıları da bulunmakta, bazı haberlerde okula gidemeyen sığınmacı çocukların sayıları daha çok öne çıkarılmakta ve bu alanda eğitim eksikliğinin giderilmesinin önemine vurgu yapılmaktadır. *“Bir arada yaşam için kapsayıcı eğitim önemli”* başlıklı haberde Eğitim Reformu Girişimi’nin raporu haberleştirilmiş, raporda okula devam eden ve edemeyen öğrenci sayıları verilerek toplumsal uyum için eğitimin öneminin çok ciddi boyutta olduğu haberin odak noktasına yerleştirilmiştir (Hürriyet, 04.05.2017). *“Suriyeli Rawdanur: Mülteci olarak doğmadım”* başlıklı haberde Suriyeli bir öğrenci ve aktivist olan Rawdanur Cuma’nın düzenlenen Kartepe Zirvesi’ndeki sözleri öne çıkarılmış ve mülteciliğin bir seçim değil, zorunluluk olduğuna yapılan vurgu öne çıkarılmıştır (Hürriyet, 27.10.2018).

Gazetenin haberleştirdiği gelişmeler içerisinde yetkililerin Suriyeli sığınmacılara ayrıcalık sunulduğuna, Türk öğrencilere haksızlık yapıldığına dair olumsuz algıları yıkmak ve sığınmacı öğrencilerin Türkçe öğrenerek Türk kültürüne uyumu için gösterilen çalışmaları anlatmak için yaptığı açıklamalar öne çıkmaktadır. Örneğin *“Suriyeli göçmenlerin yoğun olduğu 19 ile 220 yeni okul yapılıyor”* başlıklı haber (Hürriyet, 17.01.2019) ile *“Suriyeli çocuklar telafi eğitimleriyle okula kazandırılacak”* (Hürriyet, 19.11.2017) haberinde MEB yetkililerinin bu yöndeki açıklamalarına oldukça geniş bir şekilde yer verilmektedir. Öte yandan Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği veya farklı uluslararası kurumlardan yetkililerin yapmış olduğu ziyaretler, yapılan açıklamalar ve yardımlar da haberlere yansımaktadır. *“Suriyeli çocuklar için UNICEF ile işbirliği”* (Hürriyet, 25.03.2016) ve *“Suriyeli çocukların eğitimi için 400 milyon avro”* (Hürriyet, 20.12.2018) haberleri bu duruma örnek verilebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkiye, 2011’den bu yana dünyada en fazla sığınmacının yaşadığı ülke konumuna gelmiştir. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’den kısa sürede geri dönme ihtimallerinin giderek azalması bir dizi yeni tartışmayı da alevlendirmektedir. Bu anlamda basın bu konuda dikkatini çeken başlıca konulardan ikisi “geri dönüş” ve “entegrasyon”la ilgili tartışmalardır. Suriyeliler eğer döneceklerse ne zaman dönecekler? Bu konuda henüz hiçbir netlik bulunmamaktadır (Sert ve Danış, 2021). Ancak Suriyeli ve diğer sığınmacıların Türkiye’de kalma süreleriyle ilgili gelişmelerden bağımsız olarak onların eğitim haklarının sağlanması, yaşadıkları süre boyunca da Türkiye ile toplumsal, kültürel ve ekonomik uyumlarının sağlanması hem sığınmacılar hem de Türk toplumu için önemlidir. Ev sahibi toplumun ülkelerine gelen sığınmacılara olan yaklaşımının yönü uyumun sağlanmasında önemli bir kolaylaştırıcı veya aşılması zor bir engel olabilmektedir. Bu yaklaşımın yönünün belirlenmesinde ise basının sığınmacılarla ilgili haberleri sunuş biçimi ve yaptığı yorumlar önemli bir etken olabilmektedir.

Bu çalışmada Türkiye’deki büyük basın kuruluşlarından olan Hürriyet, Sabah ve Sözcü’de sığınmacıların eğitimiyle ilgili yayınlanan haberler ve yorumlar incelenmiştir. İnceleme sonucunda gazetelerin sığınmacıların eğitimine ilişkin önemli ölçüde birbirinden farklılaşabilen sayılarda habere yer verdiği görülmüştür. Farklı gazetelerin aynı konularda vermiş olduğu haber sayılarındaki farklılaşma Doğanay ve Keneş’in (2016) çalışmasında da görülmektedir. Bu farklılaşmada gazetelerin habere ulaşma imkanları, olaya haber değeri atfetme konusundaki yaklaşımlardaki farklılıklar veya gazetenin ideolojik/siyasal duruşu etkili olabilir. Farklılaşma yalnızca haber sayılarında değil gazetelerin içeriklerinde de kendini göstermektedir.

Gazetelerin sığınmacıların eğitimiyle ilgili olarak en çok eğitim imkanları sunma ve destekleme, öğrenci-çocuk sayısı ve sığınmacı öğrencilerin katılımcı olduğu sosyal etkinlikler haberlerin başlıca konularını oluşturmuştur. Eğitim imkânı sunma ve destekleme konusunda Türkiye’nin resmî makamlarının, sivil toplum kuruluşlarının ve uluslararası kuruluşların yapmış olduğu yardım, destekleyici eğitim ve materyal desteği bulunmaktadır. Bu haberler sığınmacıların yalnız bırakılmadığı, çok farklı kaynaklardan desteklendiği izlenimini oluşturmakla birlikte okuyucuda sığınmacıların ihtiyaçları olduğu algısının da oluşmasını sağlayacak nitelikte olduğu söylenebilir. Diğer yandan bu konu başlığındaki haberler öğrenci-çocuk sayısı konusunda birlikte bütüncül olarak ele alındığında yapılan desteklerin sınırlı olduğu ve yeterli gelmeyeceğini de göstermektedir. Öğrenci-çocuk sayısı konu başlığında sunulan bilgiler okula devam eden ve edemeyen çocukların sayısını içermekte ancak daha detaylı bilgiler bulunmamaktadır. Bu durum Paksoy ve Şentöregil (2018), Keskin ve Yükselir, (2019) ile Bulgurcuoğlu ve Aykutalp’in (2021) çalışmalarında da ortaya konulmaktadır. Paksoy ve Şentöregil (2018) sayısal verilerin ve sayıca çokluğun gazetenin olaya veya duruma haber değeri atfetme konusunda bir kriter olarak kabul edildiğini ancak bu kabulün de etik açıdan tartışmalı olduğunu ifade etmektedir. Keskin ve Yükselir (2019) sayısal

verilerle sınırlı ifadelerin konu edilen grupları nesneleştirici olduğunu ve bu bireylerin yığın olarak sunulduğunu belirtmektedir. Öğrenci olan ve olamayan sığınmacı çocukların sayısal verilerine bu kadar odaklanılmış olmasına karşın okula giden çocukların okulda neler yaşadığı, neler öğrendiği, hangi engel veya eksikliklerle karşı karşıya kaldığı veya okulda neler hissettiğiyle ilgili detaylı bilgi verilen haber ise yok denecek kadar azdır. Okula devam edemeyen çocuklarla ilgili ise araştırma raporları ya da özel haber niteliğindeki çok sınırlı sayıdaki haberde de yetersiz denebilecek ve genel bir durumu yansıtabilecek bilgiler bulunmaktadır. Bu durum gerek basın gerekse haber kaynağı konumundaki kimi yetkililerin insanlara bakışındaki durumu ortaya koymaktadır. Sosyal etkinlikler konu başlığındaki haberler ise öğrenci-çocuk sayısı konu başlığındaki sayısallaştırma ile ilgili etik sorunu kısmen de olsa azaltmaktadır. Bu konu başlığındaki haberler öğrencilerin etkinliklerde aktör olarak gösterdikleri iyi örnekleri, Türkiye ile uyum konusundaki gelişmeleri ve öğrencilerin etkinlikte hissettiklerini yansıtmakta ve okuyucuda daha olumlu izlenimler bırakacak niteliktedir.

Gazetelerin haber içeriklerinin olumlu, olumsuz ve dengeli olarak ifade edilebilecek temsil durumu ise sığınmacılarla ilgili eğitim dışı konuları işleyişlerine göre daha olumlu görülmektedir. Göktuna Yaylacı (2017) ile Bulgurcuoğlu ve Aykutaalp (2021) inceledikleri gazetelerin sığınmacılara bakışının olumsuz ve kimi haberlerinin ötekileştirici olduğunu, özellikle Suriyeli sığınmacılar söz konusu olduğunda bu bakışın daha belirgin olduğunu bulmuşlardır. Pandır ve arkadaşları (2016) ise olumlu ve dengeli haberlerin çoğunlukta olmasına karşın olumsuz haberlerin de bulunduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada söz konusu çocuklar ve eğitim olunca olumsuz temsilin sadece Sözcü’de kısıtlı biçimde bulunduğu, ancak Sabah ve Hürriyet’te ise olmadığı görülmektedir. Sabah’taki haberlerin sayıca azlığı ile ortak tarih ve kültür vurgusuyla olumlu temsili de siyasi olarak iktidara yakınlığıyla açıklanabilir. Sözcü’nün bazı haberlerindeki olumsuz temsilin siyasi duruşundan (Şen ve Yaşa, 2020) kaynaklandığı söylenebilir. Hürriyet hem eksiklik ve ihtiyaçları dile getirmiş hem de haber sayısı bakımından çok daha fazla haber sunmuştur. Böylece Hürriyet’in daha nesnel ve doğru bilgilere dayalı bir sığınmacı temsili gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür. Bu gazetelerin tamamı ele alındığında haberlerde sığınmacılarla ilgili yetersiz bilgiler bulunmasının ve sığınmacıları nitelendirme ile ilgili kavramlarda karmaşa bulunmasının dışında sığınmacı temsiline olumlu ve dengeli bir izlenim oluşturduğunu, olumsuz haberlerin ise daha az sayıda kaldığını söylemek mümkündür.

Gazeteler farklı zamanlarda ve olaylarda sığınmacılarla ilgili yapmış oldukları tanımlamalarda “sığınmacı”, “mülteci”, “göçmen” “geçici koruma altındaki Suriyeliler”, “Suriyeli göçmenler/mülteciler/sığınmacılar”, “Suriyeli” ve “misafir” gibi sıfatlar kullanmaktadır. Bu ifadelerdeki farklılaşma bir yandan olağandışı göçle gelen insanların hukuki belirsizliğinden bir yandan da siyasilerin ve bürokratların yaptıkları açıklamalardaki farklı ifadelerden meydana gelmektedir. Açıklamayı yapan kişinin kullandığı tanımlama haber metnine de yansımaktadır. Bunun dışında ise gazeteler

çoğunlukla “Suriyeli” kavramını daha çok kullanmaktadır. Gazetelerin kullandıkları sıfatlardaki farklılaşma Doğanay ve Keleş (2016), Bulgurcuoğlu ve Aykutaalp (2021) tarafından yapılan çalışmalarda da görülmektedir. Gazetelerde sığınmacılar için ortak ve hukuki temeli olan bir söylem geliştirilemediği, geliştirmek içinse resmî yetkililerin ve basın kuruluşlarının yeterince çaba göstermediği söylenebilir. Ayrıca sığınmacıların uyruğunun belirtilmesi her ne kadar bilgilendirme gerekçesine dayansa da ötekileştirme riskini de barındırmaktadır.

Sabah’ın diğer iki gazeteye göre daha az sayıda olan haberlerinde Türk ve Suriyelilerin ortak yönlerinin çok olduğu, onların savaşın mağdurları olarak yardım ve ilgiye muhtaç olduğu, Türkiye’yle çok başarılı bir uyum süreci yaşadıkları, Türk makamlarının da bu konuda özverili ve başarılı çalışmalarını sürdürdüğü yansıtılmakta ancak Suriyeli sığınmacıların eğitim konusundaki ihtiyaçları ile yaşadıkları sorunların yeterince dile getirilmediği görülmektedir. Ayrıca, Sabah gazetesinde Suriyeli sığınmacıların Türkiye’yi ikinci vatan ve Türkçeyi ikinci bir dil olarak benimsedikleri yönünde olumlu temsile dayalı bir içerik kendini gösterirken Sözcü gazetesinin yayımladığı haberlerin yaklaşık %25’ine olumsuz temsiller içeren haberler hâkimdir.

Sözcü’de sığınmacıların eğitimi konusunda özellikle köşe yazarlarının ifadeleri gazetenin duruşuna dair daha net bir tablo ortaya koymaktadır. Sözcü gazetesi için Suriyeli çocukların eğitimleriyle ve entegrasyonu ilgili yaşanan problemler Suriyelilerle ilgili olumsuz bir dil kullanılmasına zemin oluşturabilmektedir. Buna rağmen genel bulgulara bakıldığında, Sözcü’nün sığınmacıları haberleştirirken çocuklar konusunda daha olumlu ve dışlayıcı olmayan bir tavır takındığını belirtmek gerekmektedir. Konu çocuklar ve çocukların eğitimi olduğunda Sözcü gazetesinin olumsuz haberlerinin görece daha az olduğu, olumlu ve entegrasyona katkı yapabilecek haberlere de yer verdiği, olumsuz haberlerde de siyasi olarak Türk yetkililerin uygulama ve mevzuat değişikliklerine daha fazla olumsuz yaklaştığı ancak doğrudan sığınmacı öğrencilere dönük yorumlarının daha az sayıda olduğu görülmektedir.

Hürriyet gazetesi ise haber içerikleri ele alındığında olumsuz algı oluşturacak bir haber içeriği sunmamakta, haberlerini daha çok yetkililerin açıklamalarına dayandırarak vermekte ve okuyucuyu içerikten farklı bir yorumla sevk edebilecek başlık veya haber metni yazımından uzak durmaktadır. Bunun yanında olumlu sayılabilecek haber içeriklerine de sayıca fazla yer vererek okuyucunun sığınmacılarla ilgili algısının olumlu yönde değişmesine katkı sunmakta ancak bunu yaparken nesnellikten uzaklaşmamaktadır.

Türkiye’de son 10 yıldır alan yazında daha çok gündeme gelen sığınmacılarla ilgili yapılan birçok çalışma arasında çocuklarla ve eğitimle ilgili basın ve diğer medya organlarındaki haber ve yorumların yetersiz olduğu görülmüştür. Bu çalışmada gazete tirajlarına ve gazetelerin siyasal duruşlarına göre belirlenen ölçütler çerçevesinde 3 gazete örnekleme dahil edilmiştir. Bu konuyla ilgili yapılacak diğer çalışmalarda farklı

gazeteler ve sosyal medya organları seçilerek çalışmalar yürütülebilir. Böylece Türkiye’de yaşayan sığınmacıların durumuyla ilgili yapılan haberler, yorumlar ve var olan algı daha detaylı bir şekilde ortaya çıkarılabilir.

Elde edilen bulgularda sığınmacılar için gerek yetkililer gerekse basın kuruluşları arasında resmî olarak kabul edilmiş bir tanım ve sıfat kullanımı görülmemekte ve aynı bireyler ve gruplar için farklılaşan tanımlamalar kullanılmaktadır. Bu konuda resmî makamlardaki yetkililerin ve habercilerin de hukuki tanımlamalara dayalı daha doğru ve net tanımlamalar yapması, ayrıca konuyla ilgili daha detaylı bilgilerin verilmesi için farkındalık artırıcı önlemlerin yetkili kurumlarca alınması önerilebilir.

Türkiye’nin son 10 yılda almış olduğu yoğun göç, gelen sığınmacıların uyum ihtiyacını ve bu ihtiyaca bağlı bir dizi sorun ortaya çıkarmıştır. Toplumsal barış içerisinde sığınmacıların uyum sağlayabilmesi için ev sahibi halkın konu hakkında yeterli ve doğru biçimde bilgilendirilmesi ve oluşabilecek endişelerin giderilmesi gerekmektedir. Basın kuruluşlarının takipçilerini doğru ve yeterli biçimde bilgilendirme sorumluluğunun yanında oluşturdukları içeriklerle de önemli bir etkileme gücü bulunması sığınmacıların entegrasyonu konusunda çok daha dikkatli içerikler oluşturmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle basın kuruluşlarına sundukları bilgilerde detaylı ve nitel veriler kullanarak toplumu ve ilgili yetkilileri daha fazla bilgilendirmek için çalışma sürdürmeleri; sığınmacı öğrencilerin yaşadıkları sorunlarla birlikte sığınmacılarla ilgili daha fazla iyi örnekler yer vermeleri ve sığınmacılar konusunda kullandıkları ifadelerde ayrımcılığa yol açabilecek tanımlamalardan uzak durmaları önerilebilir. Böylece basın kuruluşları toplumun sığınmacılarla ilgili daha olumlu tutum sergilemelerini sağlayabilir.

Her basın kuruluşunun benimsediği siyasi düşünceler ve yakın olduğu siyasi kurumlar olabilir. Bu konumunu haber içeriklerine de yansıtabilir. Ancak sığınmacıların eğitimi ve topluma entegrasyonu süreci gibi toplumsal barışı doğrudan etkileyebilecek konularda basın kuruluşlarının siyasi konumlarını yansıtan bir dil kullanmaktan uzak durması, konuyla ilgili haber ve yorumları nesnel ve doğru biçimde yansıtmaları önemlidir. Bu nedenle bu konularda haber içeriği oluşturan gazetecilerin hem habercilik etiği hem de konuyla ilgili detaylı bilgi birikimine ve habercilik deneyimine sahip olmasını sağlayacak önlemler alınması önerilebilir.

Kaynakça

- Ager, A., ve Strang, A. (2008). *Understanding integration: A conceptual framework*, Journal of Refugee Studies, 21(2), 166–191. <https://doi.org/10.1093/jrs/fen016>
- Akgül Gök, F. ve Gökçearsan Çifci, E. (2017). *Position of the Syrian refugee children in printed media*. Border Crossing Journal, 7(2), 231-248. <https://doi.org/10.33182/bc.v7i2.463>
- Aykırı, K. (2017). Sınıf öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarına

Türk Basınında Türkiye'deki Sığınmacıların Eğitimi: Suriyeliler Örneği

- ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 2, 44-56. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/434554>
- Bell, P. (2001). Content analysis of visual images. T. Leeuwen and C. Jewitt (Edt.), *Handbook of Visual Analysis* içinde. Sage.
- Berry, M., Garcia-Blanco, I., ve Moore K. (2015) *Press coverage of the refugee and migrant crisis in the EU: A content analysis of five European countries*. Report Prepared for The UN High Commissioner for Refugees, Cardiff School of Journalism, Media and Cultural Studies. <http://www.unhcr.org/56bb369c9.pdf>
- Bulgurcuoğlu, S., ve Aykutaalp, A. (2021). *Medyada "öteki" olmak: sığınmacılara yönelik söylemin inşası ve yeniden üretimini*. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(2), 483-504. <https://doi.org/10.33417/tsh.837053>
- Bulut, S., Kanat Soysal, Ö., VE Gülçiçek, D. (2018). *Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretmeni olmak: Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar*. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(2), 1210-1238. <https://dergipark.org.tr/en/pub/teke/issue/38234/442082>
- Çiçekli, B. (Edt) (2009). *Göç terimleri sözlüğü*, Uluslararası Göç Örgütü.
- Doğanay, Ü., ve Keneş, H. Ç. (2016). *Yazılı basında Suriyeli 'mülteciler': Ayrımcı söylemlerin rasyonel ve duygusal gerekçelerinin inşası*. *Mülkiye Dergisi*, 40(1), 143-184. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/487464>
- Efe, İ. (2019). *A corpus-driven analysis of representations of Syrian asylum seekers in the Turkish press 2011–2016*. *Discourse & Communication*, 13(1), 48-67. <https://doi.org/10.1177/1750481318801624>
- Efe, İ., Pandır, M., ve Paksoy, A. F., (2018). *Algılar ve gerçekler arasında: Türk basınında Suriyeli sığınmacılar*. Nobel.
- Esses, V. M., Medianu, S., ve Lawson, A. S. (2013). *Uncertainty, threat, and the role of the media in promoting the dehumanization of immigrants and refugees*. *Journal of Social Issues*, 69(3), 518-536. <https://doi.org/10.1111/josi.12027>
- Gazete Tirajları (2021, 2 Mayıs). *Gazetelerin En Son Güncel Tirajları: 12-18 Nisan 2021*. <http://gazetetirajlari.com>
- Göker G. ve Keskin S. (2015). *Haber medyası ve mülteciler: Suriyeli mültecilerin Türk yazılı basınındaki temsili*. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 41, 229-256. <https://iletisimdersgisi.hacibayram.edu.tr/index.php/IKAD/article/view/204>
- Göktuna Yaylacı, F. (2017). *Eskişehir yerel basınında "mülteciler" ve "Suriyeliler"*. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 20(1), 1-40. <https://doi.org/10.18490/sosars.308638>
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin.
- İçduygu, A. ve Aksel, D. B. (2012). *Türkiye'de düzensiz göç*. Uluslararası Göç Örgütü.
- İnsan Hakları İzleme Örgütü. (2015). *Geleceğimi hayal etmeye çalıştığımda hiçbir şey göremiyorum*. https://www.hrw.org/sites/default/files/report_pdf/turkey1115tu_web.pdf
- İşçi, D. ve Uludağ, E. (2019). *Sosyal medyada Suriyeliler algısı: Youtube sokak röportajları üzerine bir*

- inceleme*. Ulisa: Uluslararası Çalışmalar Dergisi, 3(1), 1-24. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ulisa/issue/46863/587553>
- Jacobsen, K. (2006). *Refugees and asylum seekers in urban areas: a livelihoods perspective*. Journal of Refugee Studies, 19(3), 273-286. <https://doi.org/10.1093/jrs/fel017>
- Kardeş, S. ve Akman, B. (2018). *Suriyeli sığınmacıların eğitimine yönelik öğretmen görüşleri*. Elementary Education Online, 17(3). <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.466333>
- Kardeş, S. ve Kozikoğlu, İ. (2021). *Interactions between refugee and local preschool children and prejudice or discriminatory behaviors: Teachers' observations*. Journal of Pedagogical Research, 5(1), 114-125. <http://dx.doi.org/10.33902/JPR.2021067282>
- Kartal, B., ve Başçı, E. (2014). *Türkiye'ye yönelik mülteci ve sığınmacı hareketleri*. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 12(2), 275-299. <https://doi.org/10.18026/cbusos.42910>
- Keskin, M., ve Yükselir, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili haberlerde Suriyeli öğrenciler: Bir söylem analizi çalışması*. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(2), 555-568. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019.19.46660-527514>
- Kılınç, E. (2018). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. Ş. Aslan (Ed.) *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri içinde*. (409-422 ss.). Eğitim Yayınevi.
- Koçak, A, Arun, Ö. (2013). *İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu*. Selçuk İletişim, 4(3), 21-28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/josc/issue/19013/200754>
- Krippendorff K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage.
- Levent F, ve Çayak S. (2017). *Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri*. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(1), 21-46. <https://www.hayefjournal.org/Content/files/sayilar/64/21.pdf>
- Mert Elmas, Ş., ve Paksoy, A. F. (2018) *Türk basınında Suriyeli sığınmacı kadınların temsili*. Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi, 35, 184-210. <https://doi.org/10.17829/turcom.733985>
- Neuman, W. L. (2006). *Toplumsal araştırma yöntemleri: nicel ve nitel yaklaşımlar*. Yayın Odası.
- Paksoy, A., ve Şentöregil, M. (2018). *Türk basınında Suriyeli sığınmacılar: ilk beş yılın analizi (2011-2015)*. Selçuk İletişim, 11(1), 237-256. <https://doi.org/10.18094/josc.344498>
- Pandır, M, Efe, İ., ve Paksoy, A. (2016). *Türk basınında Suriyeli sığınmacı temsili üzerine bir içerik analizi*. Marmara İletişim Dergisi, 24, 1-26. <https://dergipark.org.tr/en/pub/maruid/issue/23441/249617>
- Pandır, M. (2019). *Stereotyping, victimization and depoliticization in the representations of Syrian refugees*. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(2), 409-427. <https://doi.org/10.16953/deusobil.450797>
- Piktes (2021). *Projenin çıktıları*. <https://piktes.gov.tr/Home/ProjeninCiktisi>
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2016). *İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (Ek1), 208-229. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/pausbed/issue/34754/384374>
- Savar, E., ve Kedikli, U. (2019). *Türkiye'de mülteci ve sığınmacılara sağlanan imkânlar ve uyum so-*

Türk Basınında Türkiye'deki Sığınmacıların Eğitimi: Suriyeliler Örneği

- runları: Çankırı örneği. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 15(4), 1119-1142. <http://dx.doi.org/10.17130/ijmeb.2019456401>
- Sert, D.Ş., ve Danış, D. (2021) *Framing Syrians in Turkey: state control and no crisis discourse*. International Migration, 59, 197-214. <https://doi.org/10.1111/imig.12753>
- Seydi, A. R. (2014). *Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar*. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 31, 267-305. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/117752>
- Soroka, S., ve S. McAdams (2015) *News, politics, and negativity*. Political Communication, 32(1), 1-22. <https://doi.org/10.1080/10584609.2014.881942>
- Sunata, U., ve Yıldız, E. (2018). *Representation of Syrian refugees in the Turkish media*. Journal of Applied Journalism & Media Studies, 7(1), 129-151. https://doi.org/10.1386/ajms.7.1.129_1
- Şen, Y. F., ve Yaşa, A. G. (2020). *Terör ve medya ilişkisi bağlamında terör eylemlerinin haberlerde sunulma biçimleri: "Reina Saldırısı" örneği*. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16(30), 2795-2831.
- Şentöregil, M. (2017). *Suriyeli çocuk sığınmacıların Türk yazılı basınında temsili* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Şimşir Z., ve Dilmaç, B. (2018). *Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri*. İlköğretim Online, 17(2), 1116-1134. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.419647>
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2021). *Mülteci*. <https://www.goc.gov.tr/multeci>
- Türk, E. (2019). *Batman yerel basınında göçmenlerin temsili üzerine bir analiz*. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8(4), 2975-3000. <https://doi.org/10.15869/itobiad.596027>
- Uluslararası Af Örgütü (2021). *Mülteci hakları*. <https://www.amnesty.org.tr/icerik/multeci-haklari>
- UNHCR (2018). *Mülteci ve göçmen? Sözcük seçimleri önemlidir*. https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf
- UNHCR (2019a). *Global trends forced displacement in 2019*. <https://www.unhcr.org/5ee200e37.pdf>
- UNHCR (2019b). *Dünya çapında yerinden edilmiş kişi sayısı 70 milyonu geçerken, BM Mülteciler Yüksek Komiseri duruma müdahale için daha güçlü bir dayanışma çağrısında bulunuyor*. <https://www.unhcr.org/tr/22075-dunya-capinda-yerinden-edilmis-kisi-sayisi-70-milyonu-geceren-bm-multeciler-yukse-komiseri-duruma-mudahale-icin-daha-guclu-bir-dayanisma-cagrisinda-bulunuyor.html>
- UNHCR (2021). *Türkiye'deki mülteciler ve sığınmacılar*. <https://www.unhcr.org/tr/turkiyedeki-multeciler-ve-siginmacilar>
- Ünal, S. (2014). *Türkiye'nin beklenmedik konukları: "Öteki" bağlamında yabancı göçmen ve mülteci deneyimi*. Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks, 6(3), 65-89. <http://www.dieweltdertuerken.org/index.php/ZfWT/article/view/643/643>